

HIMMELBORGEN

For centuries, hymns have transported people through grief, joy, faith and doubt, in everyday life and in times of celebration. The rich treasury of words and music in our hymn book seeks to preserve and renew tradition. It is a tradition that is far from static, evolving through new interpretations by composers, poets and performers of today. On this recording the three composers Marcus Paus, Marianne Reidarsdatter Eriksen and Morten Christophersen contribute new works based on old hymns. It is here that the hymn tradition reveals its strength, and old words are discovered anew through new arrangements and compositions.

Salmer har gjennom århundrer båret mennesker gjennom sorg og glede, tro og tvil, hverdag og høytid. Med sitt rike innhold søker salmeboken å bevare en tradisjon samtidig som den ønsker å være nyskapende. Salmetradisjonen er langt fra statisk; tvert imot er den i stadig utvikling og fortolkes av dagens komponister, tekstforfattere og utøvere. På denne platen har de tre komponistene Marcus Paus, Marianne Reidarsdatter Eriksen og Morten Christophersen skrevet hver sin nye komposisjon over gamle salmetekster. Det er nettopp her salmetradisjonen viser sin styrke. De gamle tekstene kan oppdages på nytt gjennom nye arrangementer og komposisjoner.

Uranienborg Vokalensemble & Kåre Nordstoga & Elisabeth Holte

Recorded in DXD 24bit/352.8kHz

5.1 DTS HD MA 24/192kHz 7.1.4 Dolby Atmos 48kHz

2.0 LPCM 24/192kHz 7.1.4 Auro-3D 96kHz

+ mShuttle MP3 and MQA

2L¹⁴⁹

EAN13: 7041888524120

pure
audio

dts-hd
Master Audio

AURO

DOLBY ATMOS

2L-149-SABD 20©19 Lindberg Lyd AS, Norway

HIMMELBORGEN

Uranienborg Vokalensemble
Elisabeth Holte

- 1 Guds kirkes grunnvoll ene (NoS 532) 5:31
T: Samuel John Stone ... O: Arve Brunvoll ... M: Samuel Sebastian Wesley
- 2 Vreidedagen, han skal renna (NoS 505) 7:55
T: Thomas fra Celano ... O: Anders Hovden og Ragnhild Foss
M: 1200-tallet ... A: Marcus Paus ... Rørklokker: Anders Kregnes Hansen
- 3 Lei, milde Ijos (NoS 858) 2:57
T: John Henry Newman ... O: Peter Hognestad ... M: Charles Henry Purday
A: Trond Hans Farner Kverno (tredje vers)
- 4 Jesus, det eneste (NoS 422a) 4:13
T: Ole Theodor Moe
M: Christian Sinding ... A: Eyvind Alnæs
- 5 O hode, høyt forhånet (orgelsolo) 2:12
M: Hans Leo Hassler ... A: Johann Sebastian Bach
- 6 O hode, høyt forhånet (NoS 166) 7:14
T: Arnulf fra Louvain ... O: Paul Gerhardt og Frederik Rostgaard
M: Hans Leo Hassler (Senere form) ... A: Johann Sebastian Bach
Solokvartett: Marianne Reidarsdatter Eriksen, Anne Sæther Lampi,
Olav Morten Wang og Olav Refvem.
- 7 O hode, høyt forhånet (orgelsolo) 2:05
M: Hans Leo Hassler ... A: Johannes Brahms
- 8 And when this flesh and heart shall fail (NoS 342) 6:35
T: John Newton ... M: Columbian Harmony ... A: Marianne Reidarsdatter Eriksen
- 9 I dine hender, Herre Gud (NoS 941) 1:41
T: Salme 31,6 ... O: Bibelselskapet ... M: Gregoriansk ... A: Oddmund Åvik
Solo: Tor Kessel
- 10 Når mitt øye, trett av møye (orgelimprovisasjon) 1:34
M: Norsk folketone fra Heddal ... A: Kåre Nordstoga
- 11 Når mitt øye, trett av møye (NoS 884) 4:44
T: Hans Adolph Brorson ... M: Norsk folketone fra Heddal ... A: Elisabeth Holte
Solo: Morten Haugli og Marianne Støylen
- 12 Å, for djup i Jesu kjærleik (NoS 703) 5:36
T: Samuel Trevor Francis ... O: Tormod Vågen
M: Thomas John Williams ... A: Henrik Ødegaard
- 13 Slik som min Fader sendte meg (NoS 991) 2:28
T: Britt Gerda Hallquist ... O: Arve Brunvoll ... M: Egil Hovland
- 14 Dagvise (NoS 789 og 229) 9:29
T: Dagvise ... Hans Thomissøn ... Nikolai Frederik Severin Grundtvig
O: Arve Brunvoll ... M: Førreformatorsk melodier ... Hans Thomissøn ...
Christopher Ernst Frederik Weyse / A: Bjørn Morten Christophersen
Solo: Gjermund Sødal, Marianne Støylen og Marianne Reidarsdatter Eriksen
- 15 Vi skal se deg, Herre Jesus (NoS 102) 4:55
T: Eyvind Skeie ... M: Trond Hans Farner Kverno

Uranienborg Vokalensemble is a choir based at Uranienborg church in Oslo. Part of the choir's duties involve regular participation in the Sunday services, through which they have come to know and love the rich repertoire of hymns. Hymns for each service are carefully chosen to reflect the readings; the hymn tunes are chosen to complement the music – liturgical and otherwise – for each specific occasion. When these ambitions succeed, the service takes on a power of its own, because the music and the words communicate with one another.

A hymn is a unification of two art forms – a poem and a musical composition. A hymn unites its message with our life experience and takes us to the outer boundaries of our lives – from cradle to grave. Throughout the centuries, hymns have had a special place in people's lives. Words and music have been created over the space of centuries by people with different approaches to faith. If we search and listen we might discover new paths inwards to places of consolation and encouragement.

Hymns are bearers of a rich cultural heritage; we have found that giving young composers the opportunity to recast the old words and tunes in a new mould allows us to rediscover their meaning. For this recording, composers Morten Christophersen, Marianne Reidarsdatter Eriksen and Marcus Paus have each written a new piece based on a hymn of their choice from the Norwegian hymnbook of 2013. This recording is a sequel to our first collection of hymns *Himmelrand* from 2016.

Uranienborg in central Oslo takes its place name from the Danish scientist and astronomer Tycho Brahe. The name comes from the Greek *uranos* meaning “heaven”, which is also the name of one of the planets in our solar system. Five hundred years ago Tycho Brahe sat in his observatory – called *Uranienborg / Himmelborgen* – on the island of Ven outside Copenhagen and studied the night sky. In Oslo, or Kristiania as the city was called 150 years ago, the city limits lay where the royal palace is, and Uranienborg was rural and dark. It is said that people would wander from the town up to the hill behind the palace to look at the stars. At Uranienborg church we have made this our mission: to erect a heavenly vault over our lives, nurturing the arts through tradition and innovation.

01 **Guds kirkes grunnvoll ene** (The Church's one foundation)

This is a hymn for the worldwide church. The basis for the words is found in the third article of faith: “We believe in one holy catholic and apostolic church”. The English hymn writer Samuel John Stone (1839-1900) referred to the Church as female, the bride of Christ. Each verse of the hymn has a distinct theme. Verse two deals with the Church's ethnic diversity; verse three addresses division and dissension; verse four describes the Church in conflict, and the final verse tells of the Church triumphant. Arne Brunvoll translated the hymn into Norwegian – for the 1985 edition of the hymnal, however, the Church was referred to with a gender-neutral pronoun, whereas the 2013 edition permitted the use of the bride of Christ in reference to the Church. The tune was written by Samuel Sebastian Wesley (1810-76), one of the leading church music composers of his time.

02 **Vreidedagen, han skal renna** (Day of wrath and doom impending)

This is a hymn that has been with the Christian Church since the Middle Ages. It is not often sung as a congregational hymn in Norway, but many will recognize the Latin words “Dies irae, dies illa” from composed Requiem masses by Mozart, Verdi, Dvorak and many others. The words contain many references to apocalyptic texts in the New Testament; the hymn was part of the Roman Catholic requiem mass until 1969. The tune has roots back to an old French missal; throughout history both the words and the tune have existed in many different versions, also in Norway. The hymn is sung here in a through-composed arrangement by Marcus Paus (b. 1979), commissioned by Uranienborg Vokalensemble. Distinctive melodic motifs wander from part to part in Paus' eight-part score, where words in both Norwegian and Latin are juxtaposed while tubular bells in the background ring in the fateful day.

03 **Lei, milde ljos** (Lead, kindly light)

There are few hymns that have been sung as often at funerals in Norway as this 19th century hymn. The words are accessible; a prayer from one who has lived their life apart from God, asking to be led to eternal life. Over the course of time critical questions have been asked about the hymn's theological content; is it clear that the “Thou” referred to in verses 2 and 3 is God? And can one expect that every member of a congregation is comfortable joining in with

the words “I loved the garish day, and, spite of fears, Pride ruled my will”? John Henry Newman (1801-90) wrote the words when he was very ill, returning to England by boat. This might explain why the words appear autobiographical. Newman was a controversial theologian who converted to Catholicism and eventually became a cardinal. The tune is *Sarandon* and was written by the English composer Charles Henry Purday (1799-1885). It is one of several tunes to which this hymn is sung today.

04 **Jesus, det eneste** (Jesus, the only name)

This is the only hymn to have lived on after the death of its author Ole Theodor Moe (1863-1922). On the other hand, it is a frequently sung hymn – not only in Norway, but also in the other Nordic countries. The words express a strong love of Jesus and the hymn has been described as a song of praise to Jesus’ name. It concludes with a prayer paraphrasing the end of the Lord’s Prayer: “Lead us not into temptation, but deliver us from evil”. Both of the tunes included in the Norwegian hymnal are familiar and frequently used. For this recording the choir have chosen to use the tune by Christian Sinding (1856-1941), an adaptation of his Lied “Maria Gnadennutter”. The adaptation was probably by Eyvind Alnæs (1872-1932), organist of Oslo Cathedral from 1916-32.

05–07 **O hode, høyt forhånet** (O sacred head, now wounded)

This tune will be immediately familiar as one used by Johann Sebastian Bach in his major sacred works in a variety of colourful, poignant harmonizations. The tune, however, predates Bach by about 100 years. The tune can be found in a collection from

Hans Leo Hassler (1564-1612) set to the poem “Mein Gmüth is mir verwirret, das macht ein Jungfrau zart”. The words of the hymn have their roots in the 13th century. The prominent German hymn writer Paul Gerhard (1607-1676) based his words on a famous hymn by Arnulf of Leuven in which the poet describes Jesus on the cross. Gerhard places himself – the “I” person – at the foot of the cross giving thanks that Jesus suffered and died “for me”. “As a sinner,” writes the poet in the second verse, “it is I who should suffer the punishment that you had to bear”. Paul Gerhard suffered many personal tragedies during his life, but his faith was strong, and the majority of his 120 hymns are characterized by joy and gratitude to God.

08 **And when this flesh and heart shall fail**

There are few hymns as often sung throughout the whole world as “Amazing grace”. Perhaps this is the reason for there being so many different versions of the words, both in English and in other languages. The original hymn was written by John Newton (1725-1807) – a British sailor who became a priest. The hymn has been frequently used during spiritual revival periods in America; it was included in the Norwegian hymnal in 1985 in a translation Bodvar Schjelderup from 1973, and subsequently in a 1966 translation by Trygve Bjerkheim in the most recent edition of the hymnal. Another translation, by Edvard Hoem, was used for the supplementary collection “Salmer 97”. The source of the tune is unknown; it appears in several hymnbooks from the 1830s. Marianne Reidarsdatter Eriksen’s (b. 1971) treatment for eight-part choir, commissioned by Uranienborg Vokalensemble, uses the English version from the Norwegian hymnal. The tune is given to the tenors for

the most part, while the other voices play with fragments of the tune and the words. In this way, Eriksen creates transparent, undulating textures. The central part of the work is the fifth verse of the hymn in which the narrator anticipates eternal life after his heart has beaten its last. This theme is embellished in the sixth verse from which Eriksen's piece also takes some of its text. The piece ends with the vision of hope of eternity from verse five: "I shall possess within the veil, a life of joy and peace".

09 I dine hender, Herre Gud (Into your hands, O Lord)

This hymn dates back to the Middle Ages and is part of the Office of Compline, the last of the eight canonical hours of the day in the Roman Catholic church. Just before night begins we entrust ourselves to God. Since this hymn is sung in alternation between two groups, it is called a responsorial hymn. Responsorial singing has been practiced in the Roman Catholic Church ever since the Middle Ages. Whereas responsories in the Mass usually have several verses, the canonical hours also contain short responsories known as versicles. The words of this versicle come from Psalm 31, v. 6. Most responsories conclude with the doxology "Glory be to the Father and the Son, and to the Holy Spirit, now and forever". This versicle ends with the first part of the doxology, while the refrain of the hymn replaces the second part of the doxology.

10–11 Når mitt øye, trett av møy (When my eye, sore with trouble)

The hymns of Hans Adolph Brorson (1694-1764) have featured in Danish and Norwegian hymnbooks for over 200 years. Many of Brorson's hymns were published posthumously, including "Når mitt øye" which first appeared in the collection *Svanesang* (Swansong) in 1765. Like many of Brorson's hymns, "Når mitt øye" is characterized by a pietistic view of life on earth, seeing it as a waiting room for eternal life in the Heavenly Jerusalem, or *Salem* as it is referred to in the first verse. The poet yearns for everlasting life in Paradise: "the scent and flavour of eternity". Brorson borrowed much of his rich imagery from the Psalms, the Song of Solomon and the Book of Revelation. In Norway the words used to be sung to a tune by L.M. Lindeman (1812-87), but are more commonly sung to a folk tune from Heddal. This folk tune was actually transcribed by Lindeman, but for some unaccountable reason, he did not include a single folk tune when he edited and published the first official Norwegian

hymnal in 1877. Folk tunes have fortunately made their way back into the repertoire. "Når mitt øye" is sung in a new arrangement by the choir's director, Elisabeth Holte.

12 Å, for djup i Jesu kjærleik (O the deep, deep love of Jesus)

The English lay preacher and songwriter Samuel Trevor Francis (1834-1925) wrote this hymn sometime between 1875 and 1900. Tormod Vågen (1903-1970), well-known preacher and mission leader, translated three of the hymns eight verses into Norwegian in 1935. First published in a leaflet called *Ved juletid*, Vågen's translation was included in the collection *Sangboken* in 1955 and in the Norwegian hymnal in 1985. Both in the original and in Vågen's translation the sea is used as a metaphor for the boundless love of Jesus. It is "unmeasured" and leads us to "a haven sweet of rest". The tune is by the Welsh church musician Thomas John Williams (1869-1944) and has been sung to many different sets of words. Henrik Ødegaard's (b. 1955) through-composed 1993 arrangement for eight-part choir exploits the tune's folk music qualities by introducing elements of Norwegian folk singing. The simple, distinct melodic motifs move between the various voices, at times challenged by powerful and occasionally dissonant counterparts.

13 Slik som min Fader sendte meg (As my Father sent me)

The Swedish hymn writer Britt G. Hallquist (1914-1997) and the Norwegian composer Egil Hovland (1924-2013) were at the centre of the liturgical renewal that took place in northern Europe during the second half of the twentieth century. Both individually and in partnership they composed words and melodies that still have a prominent place in the hymn books and liturgical music of Sweden and Norway. "Slik som min Fader" is the very last hymn in the Norwegian hymnal. It is a form of dismissal and has its roots in the Great Commission or baptism command: "Therefore go and make disciples of all nations..." (Matt. 28:19). Mass in the Norwegian Church ends with the dismissal "Go in peace and serve the Lord with gladness". The hymn ends by pointing out the path that leads to heavenly joy, "where the Father awaits and the table is laid for a feast". Hallquist was particularly interested in hymns for children. In an interview she said that the Bible claims that humans are the salt of the earth. Children's hymns are nearly all sugar, she said, there needs to be more salt! She was also of the opinion

that in a hymn there must also be room for doubt. The tune bears the distinctive mark of Egil Hovland – it is attractive, singable and easy to learn.

14 **Dagvise** (Dawn song)

Bjørn Morten Christophersen (b. 1976) was commissioned by Uranienborg Vokalensemble to write a work based on two hymns of which one is an adaptation of the other. “No kjem han frå Gud, vår signa dag” (Sent from God, our blessed day) is a Nordic morning song from the late Middle Ages; a hymn that was sung at the beginning of the day. “Den signede dag, som nu vi ser” (The blessed day we now behold) is N.F.S. Grundtvig’s free adaptation of the medieval hymn. The “morning” in Grundtvig’s version is the Church’s morning, Pentecost. Grundtvig was often referred to as the Pentecostal poet. In his eight-part work Christophersen combines the texts of both hymns, and presents the melodies from C.E.F. Weyse’s tune to “Den signede dag” and the old pre-reformation tune to “No kjem han frå Gud” in a contrapuntal web. Most of the word underlay is taken from the original “Dagvise”, but towards the end, fragments of Grundtvig’s hymn are woven in.

15 **Vi skal se deg, Herre Jesus** (We shall see you, Lord Jesus)

Priest and poet Eyvind Skeie (b. 1947) and composer Trond Kverno (b. 1945) have both contributed substantially to a revitalization of hymn singing in Norway. This hymn was originally written for the liturgical play *Jeremia* (1982). The main theme of the hymn is the Revelation of Jesus Christ, as is evident in the first and last verses in particular. The hymn, however, contains a variety of motifs and can be seen as a condensed redemption narrative – a so-called allusion. Skeie draws motifs and metaphors from the gospels, Ephesians, and from Revelation, visiting the crucifixion and resurrection before we again encounter Him who “calls us to life”, who is “the first one, full of splendor and glory”. And then Skeie encourages us to do something very few hymn writers have dared: To “stand up to sing and dance”. The tune carries the words through the redemption narrative all the way to that life which the Lord has prepared, where his “voice shall fill everything”.

Uranienborg Vokalensemble (UV) is a chamber choir based at Uranienborg church, Oslo, where activities include concerts and regular participation in church services. The choir consists of approximately 25 members and is one of Norway’s leading vocal ensembles. Artistic director and principal conductor, **Elisabeth Holte**, studied at the Norwegian Academy of Music and subsequently with Joseph Gifford in Boston, USA, and with Eric Ericson in Stockholm. When Holte took up the position of church musician at Uranienborg in 2002, she founded the vocal ensemble. In the course of the ensuing years Uranienborg Vokalensemble has toured regularly in Norway, Scandinavia and the USA. The core of the choir’s repertoire is West-European sacred choral music, performing a wide selection of a cappella music and works with organ or orchestra; they have recorded and released four albums, *Våkenetter* (2007), *Song* (2013), *Himmelrand* (2016), and *Himmelborgen* (2018). *Himmelrand* was nominated for a Grammy Award in the category for Best Choral Performance.

For their most recent album they were joined by **Kåre Nordstoga**, organist at Oslo Cathedral. Nordstoga has held the position of cathedral organist since 1984 and for several decades he has been a leading international recitalist with a substantial number of recordings to his name. Nominated for several awards, Nordstoga received the Lindeman Prize in 2006, and in 2016 he was made a Knight 1st Class of the Royal Norwegian Order of Saint Olav. Percussionist **Anders Kregnes Hansen** plays tubular bells on the recording. He studied at the Norwegian Academy of Music where he completed his master’s degree in 2012. He plays regularly with professional orchestras in Norway, and as a member of various chamber groups, with repertoire ranging from classical to jazz and rhythmic music. Hansen is highly regarded as an ensemble musician and as a solo performer, and he has contributed on several recordings. **Einar Solbu** has provided a written commentary on the hymns for this recording. Solbu is former organist of Nordberg and Heggedal churches. He was director of academic affairs at the Norwegian Academy of Music and director of Concerts Norway, chairman of the Lindeman foundation, and led the preparation of the Norwegian church’s cultural report “The Art of Being a Church”.

"I will give unto him that is athirst of the fountain of life freely." Rev 21:6

Uranienborg Vokalensemble er tilknyttet Uranienborg kirke i Oslo. Her synger koret ved høymessene. Slik får vi et forhold til salmene i salmeboken og slik blir vi glade i dem. Salmene til hver enkelt søndag velges nennsomt slik at deres innhold skal passe til høymessens bibeltekster. I tillegg skal salmenes melodi og arrangement passe til valg av liturgi og annen musikk. Når denne ambisjonen lykkes, får messens helhet en egen kraft, fordi musikken og tekstene snakker med hverandre.

En salme er en enhet av to kunstformer – et dikt og en komposisjon. En salme blir til der budskapet og livserfaringene møtes og tar oss med til livets yttergrenser – fra vugge til grav. Til alle tider har salmen hatt betydning i menneskers liv. Tekstene og melodiene er blitt til til forskjellige tider i historien og er skapt av mennesker med ulik tilnærming til troen. Hvis vi leter og lytter kan vi kanskje oppdage nye veier inn til rom der vi kan finne både trøst og oppmuntring.

Salmene bærer med seg en rik kulturarv, og vår erfaring er at vi ofte oppdager innholdet på nytt når unge komponister gis muligheten til å skrive nye komposisjoner over gamle tekster og melodier. På denne platen har komponistene Morten Christophersen, Marianne Reidarsdatter Eriksen og Marcus Paus laget hver sin nyskrevne komposisjon over en fritt valgt salme fra Norsk salmebok 2013. Innspillingen kommer som et volum 2, etter at UV lanserte sin første salmeplate *Himmelrand* i 2016.

Uranienborg har fått sitt stedsnavn fra den danske vitenskapsmannen og astronomen Tycho Brahe. Det kommer av gresk, av *Uranos* som betyr «himmel», og som også er en av planetene i Solsystemet. På 1500-tallet satt Tycho Brahe i sitt observatorium på øya Ven utenfor København – kalt nettopp *Uranienborg / Himmelborgen* – og så på stjernene. I Oslo, eller Kristiania som byen het ca. 150 år tilbake i tid, stoppet byens sentrum ved slottet, og det var landlig og mørkt på Briskeby. Det fortelles at folk i mørke kveldstimer vandret fra sentrum opp Skovveien til høyden bak slottet, for å se på stjernene. I Uranienborg kirke har vi gjort dette til vårt program: Å skape en himmel over menneskers liv ved å dyrke kunsten og kulturen, via tradisjon og nyskaping.

01 Guds kirkes grunnvoll ene (NoS 532)

Salmen er på sett og vis hele den verdensvide kirkes salme. Utgangspunktet for teksten er den tredje trosartikkel: «Jeg tror på én hellig allmenn kirke, de helliges samfunn». For den engelske salmedikteren Samuel John Stone (1839-1900) er kirken *bunkjønn – Kristi brud*. Hver enkelt strofe har et klart motiv. I strofe 2 synges om kirkens etniske mangfold, i strofe 3 møter vi kirkesplittelse som historien har vært full av, i strofe 4 omtales den stridende kirke, mens vi i siste strofe synger om den seirende kirke. Arve Brunvoll har oversatt teksten til norsk. Mens han i salmeboken 1985 var nødt til å bruke det kjønnsnøytrale pronomen *den* om kirken, har han i utgaven 2013 fått lov til å omtale kirken som *Kristi brud*. Melodien er av Samuel Sebastian Wesley (1810-76), en av sin tids frontfigurer i engelsk kirkemusikk.

02 Vreidedagen, han skal renna (NoS 505)

Denne salmen har fulgt den kristne kirke siden middelalderen. Den synges nok ikke ofte som menighetssalme i norske kirker, men mange vil kjenne den latinske teksten «Dies iræ, dies illa» fra gjennomkomponerte Requiem-messer, bl.a. av Mozart, Verdi og Dvorák. Teksten har en rekke referanser til det vi gjerne kaller apokalyptiske eller endetidstekster i Det nye testamentet og tilhørte den romersk-katolske dødsmissen fram til 1969. Melodien har røtter tilbake til en gammel fransk messebok. Gjennom historien har både teksten og melodien hatt mange ulike former, også i vårt land. Salmen fremføres i et gjennomkomponert arrangement av Marcus Paus (f. 1979), bestilt av Uranienborg Vokalensemble. I den 8-stemmige korsatsen lar han de karakteristiske melodimotivene vandre fra stemme til stemme, samtidig som han lar latinsk og norsk tekst spille mot hverandre. I bakgrunnen slår rørklokker skjebnetunge slag.

03 Lei, milde Ijos (NoS 858)

Få salmer er blitt sunget så ofte i begravelser og bisettelser her i landet som denne salmen fra 1800-tallet. Teksten er lett tilgjengelig; en bønn fra en som har levd borte fra Gud, om å bli ledet fram mot det evige liv. Gjennom årene har det blitt stilt kritiske spørsmål til salmens teologiske innhold. Er det klart at *‘du’*, som går igjen i strofe 2 og 3, er Gud? Og kan man forvente at alle i en forsamling vil være med når man synger «Eg ville leva fritt, var stolt og strid og stor

i mod ...»? Den engelske presten John Henry Newman (1801-90) skrev teksten da han selv var svært syk ombord på et skip. Det kan forklare at teksten virker selvbiografisk. Newman var en omdiskutert teolog som konverterte til katolisismen og til slutt opplevde å bli gitt status som kardinal. Melodien av den engelske komponisten Charles Henry Purday (1799-1885) bærer navnet *Sandon*. Den er én av flere melodier som har vært og fortsatt er i bruk til salmen.

04 **Jesus, det eneste** (NoS 422a)

Av den norske presten Ole Theodor Moes (1863-1922) mange salmer er dette den eneste som har levd videre etter hans tid. Den har til gjengjeld vært mye sunget, ikke bare i Norge, men også i de andre nordiske land. Den uttrykker en sterk Jesus-kjærlighet og er blitt karakterisert som en hymne – en lovsang til Jesu navn. Den munner ut i en bønn med tema fra Fadervårs sjette og syvende bønn: «La oss ikke komme i fristelse, men frels oss fra det onde». Begge de melodiene som er notert i salmeboken, er velkjente og mye brukt. Koret har valgt å bruke komponisten Christian Sindings (1856-1941) melodi, en tilpasning av Sindings romanse-melodi «Maria Gnadenmutter». Tilpasningen er sannsynligvis utført av domorganist Eivind Alnæs (1872-1932).

05–07 **O hode, høyt forhånet** (NoS 166)

Melodien vil mange umiddelbart forbinde med Johann Sebastian Bach (1685-1750) som bruker den i sine store kirkemusikkverk i fargerike og gripende harmoniseringer. Men melodien er drøyt hundre år eldre. Vi finner den i en melodisamling av Hans Leo Hassler (1564-1612) til kjærlighetsvisen «Mein Gmüth is mir verwirret, das macht ein Jungfrau zart». Teksten har røtter tilbake til 1200-tallet. Den store tyske salmedikter Paul Gerhard (1607-1676) bygger på en berømt hymne av Arnulf av Louvain der han beskriver Jesus på korset. Gerhard stiller seg selv – salmens *jeg* – under korset og takker for at Jesus led og døde *for meg*. Som den syndige, synger dikteren i 2. strofe, er det *jeg* som 'burde ... båret den straff som på deg lå'. Paul Gerhard opplevde selv mange personlige tragedier i sitt liv, men hans tro var sterk, og de fleste av hans rundt 120 salmer er preget av glede og takk til Gud.

08 **And when this flesh and heart shall fail** (NoS 342)

Det er få salmer som er så mye brukt over hele verden som nettopp denne: «Amazing graze». Kanskje nettopp derfor finnes det en rekke versjoner av teksten, både på engelsk og på andre språk. Den opprinnelige teksten er skrevet av en britiske sjømann som senere ble prest, John Newton (1725-1807). Salmen har vært mye sunget i Amerika i såkalte vekkelserperioder. Den kom inn i vår salmebok i 1985, først i Bodvar Schjelderups versjon fra 1973, «Kom, kom og hør et gledens ord», så, i vår nåværende salmebok, i Trygve Bjørkheims versjon fra 1966, «Å nåde underfull og stor». I salmeboktillegget *Salmer 97* finner vi Edvard Hoems versjon «Forunderleg, eit vrak som meg». Melodien har ukjent opprinnelse. Den dukker opp i flere salmebøker (hymnbooks) på 1830-tallet. Komponisten Marianne Reidarsdatter Eriksen (f. 1971) har i sitt gjennomkomponerte verk for 8-stemmig kor, bestilt av Uranienborg Vokalensemble, tatt utgangspunkt i salmebokens engelskspråklig versjon av salmen. Melodien ligger for en stor del i tenorstemmen, mens de andre stemmene 'leker' med melodi- og tekstfragmenter. Slik skaper hun en transparent, bølgende korsats. Sentralt i verket står 5. strofe der salmens 'jeg' ser fram til det evige liv, etter at hjertet har slått sitt siste slag. Temaet utbroderes og utvides i 6. strofe som verket også henter tekst fra. Verket ender med evighetshåpet fra 5. strofe: «I shall possess within the veil, a life of joy and peace».

09 **I dine hender, Herre Gud** (NoS 941.1)

Salmen har røtter tilbake i middelalderen og tilhører den daglige kveldsbønnen eller completoriet, den siste av døgnetts opprinnelig åtte tidebønner i den romersk-katolske kirken. Før natten overgir vi oss i Guds hender. Fordi salmen fremføres som vekselsang, kalles den et responsorium. Vekselsang har preget den liturgiske praksis i den romersk-katolske kirke helt siden middelalderen. Mens responsoriene i messen vanligvis har mange vers, inneholder tidebønnene også korte responsorier, såkalte versikler. Teksten i denne versikelen er hentet fra en av Davids salmer (Salmenes bok nr. 31, v. 6). De fleste responsorier avsluttes med lovprisningen (doxologien): «Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd, nå og alltid og i all evighet». Denne versikelen avsluttes med første delen av lovprisningen, mens salmens omkved erstatter lovprisningens siste del.

10–11 **Når mitt øye, trett av møy** (NoS 884)

Hans Adolph Brorsons (1694-1764) salmer har preget danske og norske salmebøker i mer enn 200 år. Mange av Brorsons salmer ble utgitt først etter hans død, bl.a. «Når mitt øye» som kom ut i samlingen *Svanesang* i 1765. I likhet med svært mange Brorson-salmer er den preget av pietismens syn på livet på jorden – en ventetilværelse før det himmelske liv i det nye Jerusalem eller *Salem* som han synger om i 1. strofe. Den som synger, lengter etter det evige liv i paradiset: 'evighetens luft og smak'. Det rike billedspråket har Brorson i stor grad hentet fra Salmenes bok, Høysangen og Johannes Åpenbaring. Salmen ble i Norge gjerne sunget på en melodi av L. M. Lindeman (1812-87). Nå synger vi den på en folketone fra Heddal, riktig nok nedtegnet av Lindeman – som, av en eller annen nærmest uforståelig grunn, ikke tok inn en eneste folketone da han utgav den første offisielle norske koralbok i 1877. Folketonene har heldigvis kommet tilbake i norsk salmesang! Salmen fremføres i et arrangement av korets dirigent, Elisabeth Holte.

12 **Å, for djup i Jesu kjærleik** (NoS 703)

Den engelske lekpredikanten og sangforfatteren Samuel Trevor Francis (1834-1925) skrev denne salmen – «Love of Jesus» – en gang mellom 1875 og 1900. Tormod Vågen (1903-1970), kjent forkynner og misjonssambandsleder, oversatte i 1935 tre av salmens åtte strofer til norsk. Den ble først publisert i heftet *Ved juletid*, ble tatt inn i *Sangboken* i 1955 og kom inn i Norsk salmebok i 1985. Både i den engelske teksten og i Vågens oversettelse er *havet* en gjennomgående metafor for Jesu grenseløse kjærlighet. Den er 'utan grenser' og 'botnlaus', og fører fram til 'ei hamn av fred og ro'. Melodien er komponert av den walisiske kirkemusikeren Thomas John Williams (1872-1944) og har vært sunget til flere forskjellige tekster i engelske salmebøker. Salmen fremføres i Henrik Ødegaards (f. 1955) gjennomkomponerte arrangement fra 1993 for åttestemming kor. Ødegaard utnytter det folketoneaktige ved melodien, i det han lar norske, folkelige sangtradisjoner prege korsatsen. De enkle og samtidig tydelige melodimotivene beveger seg mellom stemmene i koret, samtidig som de utfordres gjennom sterke og til dels dissonerende motstemmer.

13 **Slik som min Fader sendte meg** (NoS 991)

Den svenske salmedikteren Britt G. Hallquist (1914-1997) og den norske komponisten Egil Hovland (1924-2013) sto sentralt i den liturgiske fornyelsen som skjedde i Nord-Europa i siste halvdel av 1900-tallet. Hver for seg og sammen har de skapt tekster og melodier som fortsatt preger svenske og norske salmebøker og andre liturgiske bøker. «Slik som min Fader» står helt til slutt i salmeboka, plassert under 'liturgiske ledd'. Den er en utsendelsessalme med røtter i misjons- eller dåpsbefalingen: «Gå derfor og gjør alle folkeslag til disipler: ...» (Matt. 28, v. 19). Den norske kirkes messe slutter da også med oppfordringen: 'Gå i fred! Tjen Herren med glede'. Salmen slutter nettopp med å peke på veien som fører til den himmelske glede, 'der Faderen venter og bordet er duket til festen'. Hallquist var spesielt opptatt av salmer for barn. Hun sier i et intervju at Bibelen hevder at mennesket skal være jordens salt. I barnesalmene er det nesten bare sukker, sier hun, det må være mer salt! Hun mener også at en salme må kunne ha rom for menneskets tvil. Melodien bærer Hovlands velkjente kunstneriske signatur. Den er iørefallende, sangbar og lett å lære.

14 **Dagvise** (NoS 789 og NoS 229)

På bestilling fra Uranienborg Vokalensemble har komponisten Bjørn Morten Christophersen (f. 1976) skrevet et verk som tar utgangspunkt i to salmer hvorav den ene bygger på den andre. «No kjem han frå Gud, vår signa dag» (789) er en gammel nordisk dagvise fra sen middelalder; en salme man sang ved dagens begynnelse. «Den signede dag, som nu vi ser» (229) er Grundtvigs nokså frie gjendiktning av dagvisen. I denne salmen lar Grundtvig den morgenen man synger om i dagvisen, være *kirken*s morgen, altså pinsedag. Grundtvig kalles for øvrig ofte for pensens dikter. I det 8-stemmige korverket setter komponisten sammen teksten fra de to salmene og kombinerer C. E. F. Weyses (1774-1842) melodi til «Den signede dag», og den gamle førreformatoriske melodien til «No kjem han frå Gud» i en polyfon sats. Det meste av tekstgrunnlaget er hentet fra den opprinnelige Dagvisen, men på slutten fletter han inn fragmenter av Grundtvigs tekst.

15 Vi skal se deg, Herre Jesus (NoS 102)

Presten og dikteren Eyvind Skeie (f. 1947) og organisten og komponisten Trond Kverno (f. 1945) har begge bidratt sterkt til å fornye og levendegjøre norsk salmesang. Denne salmen ble opprinnelig skrevet til kirkespillet *Jeremia* (1982). Salmens hovedtema er Jesu åpenbaring, det går tydelig fram, ikke minst i første og siste strofe. Men salmen inneholder mange motiver slik at det er nærliggende å se den som en konsentrert frelsesfortelling – en såkalt allusjon. Skeie henter motiver og metaforer fra evangeliene, fra Efeserbrevet og fra Johannes Åpenbaring, og lar oss synge om Jesu korsfestelse og oppstandelse før vi igjen møter Ham som 'kaller oss til livet', som er 'den første, full av herlighet og glans!' Og da oppfordrer Skeie oss til noe som svært få salmediktere har våget å oppfordre til: Vi skal 'stå opp til sang og dans!' Melodien løfter teksten gjennom frelsesfortellingen og frem til det liv som Herren Jesus har tilrettelagt, der hans 'røst skal fylle alt'!

Uranienborg Vokalensemble (UV) er tilknyttet Uranienborg kirke i Oslo, der de gir egne konserter i tillegg til at de regelmessig synger ved kirkens høymesser. Koret er et profesjonelt arbeidende vokalensemble med 25 sangere, jevnt fordelt på alle stemmer, og er i dag et av Norges ledende vokalensembler. **Elisabeth Holte** er ensembles faste dirigent og kunstneriske leder. Hun er utdannet fra Norges musikkhøgskole og har i tillegg studert med Joseph Gifford i Boston, USA og Eric Ericson i Stockholm. Da Holte tiltrådte som kantor i Uranienborg menighet i 2002, startet hun Uranienborg Vokalensemble. I løpet av disse årene har UV og Elisabeth Holte turnert jevnlig i Norge, Skandinavia og USA. Repertoaret er primært vest-europeisk kirkemusikk, og de har fremført et bredt repertoar av a cappella-verker, verker for kor og orgel/orkester, samt spilt inn og utgitt fire album: *Våkenetter* (2007), *Song* (2013), *Himmelrand* (2016) og nå *Himmelborgen* (2018). Albumet *Himmelrand* ble i 2016 nominert til The Grammy Award i kategorien «Best choral performance».

På dette siste albumet medvirker **Kåre Nordstoga** på orgel. Nordstoga har siden 1984 vært domkantor i Oslo domkirke. Han har i flere tiår vært en av landets ledende konsertorganister med en utstrakt konsertvirksomhet, også internasjonalt. Nordstoga har spilt inn en rekke CD-plater med orgelmusikk av blant andre Bach, Brahms, Franck, Widor og Liszt. Nordstoga er to ganger blitt nominert til Spelemannprisen, og mottok i 2006 Lindemanprisen. I 2016 ble han utnevnt til ridder av 1. klasse av Den Kongelige Norske St. Olavs Orden. Slagverkeren **Anders Kregnes Hansen** medvirker på rørklokker. Hansen er utdannet fra Norges musikkhøgskole der han avla sin mastereksamen i 2012. Han arbeider jevnlig med flere av de profesjonelle orkestrene i Norge, samt flere kammerbesetninger innen klassisk, jazz og rytmisk musikk. Hansen utmerker seg både som kammermusiker og solist, og har medvirket på en rekke innspillinger. **Einar Solbu**, som har skrevet salmekommentarene, er tidligere kantor i Nordberg og Heggedal kirker. Han har vært studiesjef ved Norges Musikkhøgskole og direktør for Rikskonsertene. Solbu har vært styreleder i Lindemans legat og han har ledet arbeidet med kirkens kulturmelding «Kunsten å være kirke».

Sopraner: Katinka Aaberge, Renate Ørnes Eide, Marianne Reidarsdatter Eriksen, Rebekka Ingibjartsdottir, Simone Krallmann, Monika Madsø og Marianne Støylen. *Alter:* Yngvild Aamodt, Anne Sæther Lampi, Heidi Marie Lindekleiv, Jenny Lindheim, Arnfinn Redse og Sunniva Thomassen. *Tenorer:* Daniel Bunzel, Morten Haugli, Erlend Kristiansen, Eirik Sandnes og Olav Morten Wang. *Basser:* Eivind Andersen Lønaas, Ole Mathis Lystad Grimstad, Tor Kessel, Olav Refvem, Gjermund Sodal og Jan Magne Ytterlid.

2L (Lindberg Lyd) records in spacious acoustic venues; large concert halls, churches and cathedrals. This is actually where we can make the most intimate recordings. The qualities we seek in large rooms are not necessarily a big reverb, but openness due to the absence of close reflecting walls. Making an ambient and beautiful recording is the way of least resistance. Searching the fine edge between direct contact and openness; that's the real challenge! A really good recording should be able to bodily move the listener. This core quality of audio production is made by choosing the right venue for the repertoire, and balancing the image in the placement of microphones and musicians relative to each other in that venue. There is no method available today to reproduce the exact perception of attending a live performance. That leaves us with the art of illusion when it comes to recording music. As recording engineers and producers we need to do exactly the same as any good musician; interpret the music and the composer's intentions and adapt to the media where we perform.

Immersive Sound is a completely new conception of the musical experience. Recorded music is no longer a matter of a fixed one-dimensional setting, but rather of a three-dimensional enveloping situation. Stereo can be described as a flat canvas and Surround Sound as a field, but Immersive Audio is a sculpture that you can literally move around and relate to spatially; surrounded by music you can move about in the aural space and choose angles, vantage points and positions.

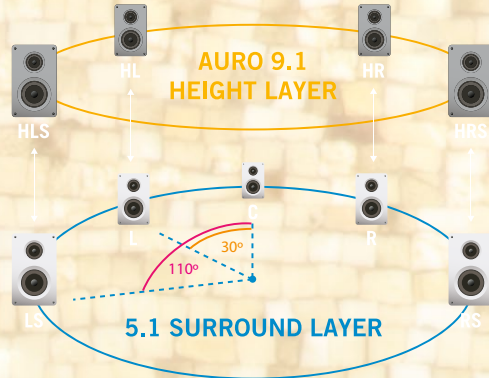
Morten Lindberg balance engineer and recording producer

Auro-3D® is the next generation three-dimensional audio standard. It provides a realistic sound experience unlike anything before. By fully immersing the listener in a cocoon of life-like sound, Auro-3D® creates the sensation of actually 'being there'. Thanks to a unique 'Height' channel configuration, acoustic reflections are generated and heard naturally due to the fact that sounds originate from around as well as above the listener.

To achieve 'true sound in 3D', Auro-3D® adds the crucial third and final dimension in the evolution of sound reproduction. While 5.1/7.1 Surround configurations fail to include height channels (z-axis), Auro-3D® realizes its life-like effect with a HEIGHT-based sound hemisphere capable of thoroughly immersing the listener. Depending on the size of the room, either 1 or 2 additional layers (HEIGHT and TOP) are mounted above the existing Surround layer at ear-level to produce Auro-3D®'s defining 'vertical stereo field' (see image). This field is the key to creating the most natural and immersive sound experience possible. The optional (third) TOP Layer placed overhead is a supplementary channel that is not critical for natural audio reproduction. As people are less sensitive to sounds originating from above, the TOP Layer is primarily used for 'fly-overs' and other special effects - most sound sources and their chief initial reflections are located between the Surround Layer and Auro-3D®'s unique Height Layer.

Auro-3D® is based on a groundbreaking new technology that delivers uncompressed audio quality with an unrivaled level of flexibility. The height information, captured in recording or created during the mixing process, is mixed into a standard 5.1 PCM stream. Any device that contains the Auro-Codec® Decoder will be capable of decoding the original Auro-3D® mix, which will conveniently playback on any Auro-3D® compatible speaker system (Auro 9.1/Auro 10.1/Auro 11.1 etc.). Thanks to Auro-3D®'s backward compatibility, devices without the Auro-Codec® Decoder will produce the original 5.1 PCM mix without any loss in sound quality.

Auro 9.1 not only delivers an entirely new audio experience in 3D but also offers the most efficient 5.1 Surround format compatible speaker layout featuring the 'Height' dimension.

Dolby Atmos® is a revolutionary new audio technology that transports you into extraordinary entertainment experiences. Dolby Atmos has the amazing ability to have sounds come from above you.

With Dolby Atmos, you have amazing flexibility. Dolby Atmos-enabled speakers produce full, detailed overhead sound from speakers located where your conventional speakers are now. If you already have speakers that you love, you can choose an add-on, Dolby Atmos-enabled speaker module that complements your existing speakers. If you're willing and able to install speakers in your ceiling, there are great options for creating the ultimate Dolby Atmos experience. Combined with a Dolby Atmos enabled receiver, you'll be put in the middle of the action—like you have never experienced before. With the revolution in audio that is Dolby Atmos, sound designers are freed from channel restrictions. They can now precisely place and move sounds as independent objects in multidimensional space, including anywhere overhead, so you can hear them as you would naturally.

Dolby Atmos is not tied to any specific playback configuration. If you do not have a Dolby Atmos enabled surround sound system, Dolby Atmos will automatically play in the best possible way for your system. Dolby Atmos is compatible with current generation Blu-ray players. For Dolby Atmos playback, set your Blu-ray player to bitstream out and disable secondary audio.

Blu-ray is the first domestic format in history that unites theatre movies and music sound in equally high quality. The musical advantage is the high resolution for audio, and the convenience for the audience as one single player will handle music, films, DVD-collection and your old library of traditional CD.

Developed by Munich's msm-studios in co-operation with Lindberg Lyd, the Pure Audio Blu-ray combines the Blu-ray format's vast storage capacity and bandwidth necessary for high resolution sound (up to 192 kHz/24Bit) in surround and stereo with the easy and straight-forward handling of a CD. Pure Audio Blu-ray can be operated in two ways: by on-screen menu navigation or by remote control without a TV screen. Remote control operation is as easy as with a CD: besides the standard transport controls the numeric keys directly access the corresponding track number and the desired audio stream can be selected by the coloured keys on the remote control. For example, press the red button for 5.1 DTS HD Master or yellow for 2.0 LPCM. Pure Audio Blu-ray plays back on every Blu-ray player.

■ 5.1 DTS HD MA 24/192kHz ■ 7.1.4 Dolby Atmos 48kHz

■ 2.0 LPCM 24/192kHz ■ 7.1.4 Auro-3D 96kHz

This **Pure Audio Blu-ray** is equipped with **mShuttle** technology – the key to enjoying your music even when away from your Blu-ray player. Connecting your BD player to your home network will enable you to access portable copies of the songs residing on the disc: you may burn your own copy in CD quality or transfer MP3s of your favourite tracks to your mobile player. mShuttle provides a versatile listening experience of Pure Audio Blu-ray: in studio quality FLAC on your home entertainment system, in CD quality in car & kitchen, or as MP3 wherever you are.

1. Make sure that your BD player is connected to your computer network.
2. Insert the Pure Audio Blu-ray Disc into your BD player and press the mShuttle button after the disc is loaded.
3. Open the Internet browser of your computer and type in the IP address of your BD player. You will find this address in the setup menu of your Blu-ray Disc player.
4. Select booklet and audio files to download from the Blu-ray to your computer.

Blu-ray authoring **msm studio group**

Screen design and Blu-ray authoring **Michael Thomas Hoffmann**

Pure Audio Blu-ray concept development **Morten Lindberg** and **Stefan Bock**

Recorded in Uranienborg Church, Norway May and June 2018 by Lindberg Lyd AS

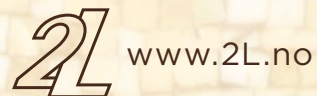
Recording Producer and Balance Engineer **MORTEN LINDBERG**
Recording Technician **BEATRICE JOHANNESSEN**

Editing **JØRN SIMENSTAD**
Mix and Mastering **MORTEN LINDBERG**

The Uranienborg Church altarpiece by Emanuel Vigeland (1915)
Photo and Graphic design **MORTEN LINDBERG**
Liner Notes **ELISABETH HOLTE** and **EINAR SOLBU** Translation **ANDREW SMITH**
Session Photos **MORTEN LINDBERG** Concert Photos **ADRIAN NIELSEN**

Executive Producers **JØRN SIMENSTAD** and **MORTEN LINDBERG**

Produced with financial support from Uranienborg menighet, Aksel Byes legat,
Kirkesanger Simon Knutsen og hustru Stina Knutsens legat, Norsk komponistforening,
Fond for utøvende kunstnere, Fond for Lyd og Bilde, Norsk kulturråd og Kulturdepartementet

2L is the exclusive and registered trade mark
of Lindberg Lyd AS 20©19 [NOMPP1902010-150] **2L-149-SABD**

This recording was made by Lindberg Lyd AS with DPA microphones and HORUS converters to a PYRAMIX workstation on Ravenna AoIP. Complete system on JMF Audio PCD302 power line conditioner. Digital eXtreme Definition is a professional audio format that brings analogue qualities in 24 bit at 352.8 kHz sampling rate.

MQA CD plays back on all CD players. When a conventional CD player is connected to an MQA-enabled device, the CD layer of the Hybrid SACD will reveal the original master quality. For more information visit www.mqa.co.uk

-
- 1 Samuel Sebastian Wesley Guds kirkes grunnvoll ene
 - 2 Marcus Paus Vreidedagen, han skal renna
 - 3 Charles Henry Purday Lei, milde ljos
 - 4 Christian Sinding Jesus, det eneste
 - 5 Johann Sebastian Bach O hode, høyt forhånet orgelsolo
 - 6 Hans Leo Hassler O hode, høyt forhånet
 - 7 Johannes Brahms O hode, høyt forhånet orgelsolo
 - 8 Marianne Reidarsdatter Eriksen And when this flesh and heart shall fail
 - 9 Gregoriansk I dine hender, Herre Gud
 - 10 Kåre Nordstoga Når mitt øye, trett av møyen orgel improvisasjon
 - 11 Elisabeth Holte Når mitt øye, trett av møyen
 - 12 Henrik Ødegaard Å, for djup i Jesu kjærleik
 - 13 Egil Hovland Slik som min Fader sendte meg
 - 14 Bjørn Morten Christophersen Dagvisen
 - 15 Trond Hans Farner Kverno Vi skal se deg, Herre Jesus